

УДК 351

[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-3\(31\)-4](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-3(31)-4)

Кузик Петро Миколайович,
аспірант кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2

Kuzyk Petro Mykolaiovych,
Postgraduate Student at the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Frometivska str., 2

АНАЛІЗ БАЗОВИХ МОДЕЛЕЙ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Стаття присвячена теоретичному дослідженню базових моделей розвитку публічного управління в Україні та проаналізовано структуру функції державотворення на основі трансформаційних процесів вітчизняної системи публічного управління під впливом цивілізаційних змін і глобалізаційних викликів. Узагальнено теоретичні положення основних моделей державного управління. Подано та розглянуто концептуальний аналіз державного менеджменту та адміністрування сьогодення в Україні.

Розкрито особливості та концептуальні особливості державного управління за моделлю нового державного управління. З'ясовано передумови запровадження та функціонування засад публічного адміністрування в практичній діяльності органів державної влади, показано переваги адміністрування, орієнтованого на отримувачів послуг та на результат. Обґрунтовано можливості підвищення ефективності державного управління на основі нового публічного менеджменту, розглянуто місце політичного контролю в концепції сучасного публічного менеджменту.

У статті розглядається становлення та визначення сутності сфери державного управління та визначено основні проблеми модернізації функціонування моделей систем органів влади.

Виокремлено та наведено результати аналізу механізму державного управління з тенденціями публічного управління, як поетапне вдосконалення моделі публічної адміністрації з формуванням ефективної організації діяльності органів виконавчої влади різних рівнів.

Ключові слова: державне управління, тенденції публічного управління, державна служба, моделі розвитку, публічне управління.

ANALYSIS OF BASIC MODELS OF DEVELOPMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION IN UKRAINE

Abstract. The article is devoted to a theoretical study of the basic models of the development of public administration in Ukraine, and the structure of the state-building function is analyzed based on the transformational processes of the domestic public administration system under the influence of civilizational changes and globalization challenges. The theoretical provisions of the main models of public administra-

tion are summarized. A conceptual analysis of state management and administration in Ukraine today is presented and considered.

Features and conceptual features of public administration according to the model of new public administration are revealed. The prerequisites for the introduction and functioning of the principles of public administration in the practical activity of state authorities are clarified, the advantages of administration oriented to service recipients and results are shown. The possibility of increasing the efficiency of public administration based on new public management is substantiated, the place of political control in the concept of modern public management is considered.

The article examines the formation and definition of the essence of the sphere of public administration and identifies the main problems of modernization of the functioning of the models of government bodies.

The results of the analysis of the mechanism of state administration with public administration trends are highlighted and given, as a step-by-step improvement of the model of public administration with the formation of an effective organization of the activities of executive authorities of various levels.

Key words: public administration, public administration trends, public service, development models, public administration.

Обґрунтування актуальності теми дослідження

Актуальність дослідження функціональної складової державно-управлінської діяльності, їх розробки, наукового обґрунтування та практичної реалізації є важливою умовою розвитку вітчизняної науки публічного управління та адміністрування. Розвиток вітчизняного державного управління на сучасному етапі знаходиться в пошуку нових шляхів реалізації ефективної публічно-управлінської діяльності, з можливістю кар'єрного росту молодих спеціалістів, залучення ефективного іноземного досвіду, розробки нових професійних стандартів та формування нових компетенцій у державні службовці. Функціонування та розвиток державної управлінської діяльності як системного утворення потребує як наукового дослідження, зокрема в контексті її методичного забезпечення, так і розробки практики.

Конкретизація моделей розвитку державного управління та аналіз підходів до здійснення реформування публічного управління на основі сучасних тенденцій, відповідно до багатоаспектності поняття "управління".

Метою статті є проаналізувати моделі розвитку та трансформації державного управління в Україні на підставі наукових концептах функціонування.

Основний зміст дослідження

Як об'єктивна реальність управління є соціальним явищем, притаманним всім країнам на будь-якому етапі розвитку людської цивілізації. У часовому відношенні виникнення господарювання передуює виникненню перших державних утворень. Основні риси владно-управлінської діяльності притаманні історичним періодам первісної доби, коли основою влади були кровне споріднення, традиції, звичаї, вірування пле-

мені. Адже вже в той час головним завданням влади (глави сім'ї або старійшин) було життєдіяльність племені, а соціальні цінності полягали в задоволенні інтересів більшості громади в цілому. Тому генезис управління в соціальних спільнотах розглядається як історичне виділення особливого виду діяльності з групової спільної праці людей.

Багатоаспектність такого складного суспільного явища, як «управління», зумовлює наявність значної кількості визначень цього поняття у спеціальних наукових та навчальних виданнях. Водночас заслуговує на увагу те, що вони не є суперечливими, їх різноманітність залежить від того, з якої точки зору розглядається менеджмент того чи іншого автора, який аспект обирається пріоритетним. Тому доцільно узагальнити наявні варіанти визначення поняття «менеджмент» за такими переважаючими підходами:

1. Загальні: організація діяльності відповідно до вимог об'єктивних закономірностей; наука і практика менеджменту організацій; наука і мистецтво, в яких поєднується предметне й індивідуальне.

2. Функціональні: цілеспрямована координація суспільного відтворення; планування, організація, мотивація та контроль праці; планування, організація, управління персоналом, мотивація та контроль.

3. Процедурний: процес діяльності, прийняття та реалізації управлінських рішень; процес або форма діяльності, що передбачає керівництво певною групою людей за своєю спрямованістю для досягнення мети організації.

4. Суб'єкт-об'єкт: улаштування, регулювання будь-якої системи за умов зміни внутрішнього середовища; цілеспрямована взаємодія суб'єкта та об'єкта в системі управління, служить елементом організації процесу досягнення мети,

вирішення завдань і діяльності органів управління та персоналу щодо впливу на керований об'єкт за допомогою обраних методи досягнення поставленої мети. (Ковбасюк Ю. В., 2012)

На сьогоднішній день теоретичні та практичні розробки щодо взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства значною мірою інтегровані в нову управлінську концепцію під назвою «відкритий уряд». Ця концепція передбачає, насамперед, відкритість і прозорість інформації про органи державної влади. Доступ до такої інформації має бути вільним і рівним для всіх. Наступний принцип – це діалог та залучення публічних суб'єктів, постійна взаємодія владних структур з громадянами з метою вироблення політики, підвищення ефективності державного управління та покращення якості публічних послуг. Фундаментальним положенням є також взаємна відповідальність держави і суспільства, що означає обов'язкове реагування з боку владних структур на запити суспільства та врахування пропозицій при прийнятті рішень, а з боку суспільства – це готовність до партнерства з владою.

Як зазначив Ярослав Радиш, існуюча в країні система державного управління демонструє свою неефективність, внутрішню суперечливість, відірваність від громадян і, як наслідок, виступає однією з перешкод, що стримує здійснення процесів модернізації та системних перетворень у всіх сферах розвитку суспільства. Надмірна концентрація повноважень у центральних органах виконавчої влади, насамперед в Уряді, призводить до того, що вони не займаються питаннями стратегії розвитку держави, не формують державну політику в окремих сферах чи галузях, оскільки основні зусилля і час витрачаються на вирішення поточних проблем. Важливою проблемою державного управління в Україні є поступова політизація органів виконавчої влади на місцевому рівні. (Ярослав Радиш, 2009)

Тому реформування державного управління є одним з основних факторів конкурентоспроможності держави, розвитку її економіки та передумовою європейської інтеграції. Для забезпечення ефективної діяльності Кабінету Міністрів України щодо формування державної політики у різних сферах необхідно створити професійну, результативну, ефективну та підзвітну систему центральних органів виконавчої влади. Задля оновлення та подальшого розвитку публічного управління в Україні. (Кабінет Міністрів України)

За останні 30 років державної незалежності Україна успадкувала і більшою мірою зберегла

систему державного управління, основи якої були закладені ще за часів існування Української РСР/УРСР та її недоліки централізації як державної, так і місцевої влади. Процес успадкування та збереження таких підходів є об'єктивним з різних причин і підстав і, насамперед, у зв'язку із залученням кадрів, які протягом багатьох років навчалися та виховувалися в парадигмі планової економіки, соціалістичної політико-правової системи. в державній адміністрації.

Результатом поєднання глобалізації та локалізації на міжнародному рівні та децентралізації та централізації на національному рівні є процес регіоналізації. Регіоналізація відображає виділення окремих територіальних галузей соціально-економічного розвитку національного та світового господарства. У процесі еволюції систем управління інноваційним розвитком регіону під впливом глобалізаційних факторів зовнішнього середовища слід визначити такі інституційно-економічні ознаки змін концепцій управління інноваційними процесами на національному та регіональному рівнях. Тому перехід на інноваційний шлях розвитку економіки України пов'язаний з підвищенням ролі регіонального управління та підвищенням ефективності існуючої системи державного управління інноваційною діяльністю різних суб'єктів господарювання. (Ковтун, 2009)

Загальною проблемою в науці та практиці державного управління залишаються процеси систематизації у сфері публічно-управлінської діяльності, сфери впливу на здійснення публічно-управлінської діяльності, процеси формування складових елементів публічно-управлінської діяльності. Формування основних засад управлінської діяльності держави в динаміці системогенезу систематизує всі складові системи управління державою, поглиблює знання про їх особливості, встановлює взаємозв'язки, формує напрямки управлінської діяльності держави, підвищує ефективність функціонування як сама система державного управління та державна управлінська діяльність як одна з її підсистем. Проблема застосування засад державно-управлінської діяльності в динаміці системогенезу зумовлена: відсутністю концептуальних засад системогенезу розвитку державно-управлінської діяльності. (Акімов, 2019)

Аналізуючи тенденції змін суб'єктів управління, варто зазначити, що сьогодні спостерігається прискорення процесу демократизації влади, використання партнерських підходів

у прийнятті рішень, розвиток і урізноманітнення форм і методів взаємодії з населенням, сприяння зміцненню відкритості влади, участі в ній громадян, партиципаторних методів взаємодії з громадянами з метою залучення їх до прийняття рішень. У результаті суб'єкт управління втрачає індивідуальну владу в управлінні та стає частковим суб'єктом колективного суб'єкта публічної управлінської діяльності.

Необхідність змін у вітчизняній системі державного управління, зумовлена викликами часу та глобалізаційними змінами сучасного інформаційного суспільства, має ґрунтуватися не лише на фіксації нових управлінських трендів, а й на всебічному врахуванні досвіду функціонування системи державного управління та досягнення іноземних держав.

Подальші шляхи вдосконалення системи державного управління в Україні мають відбуватися на основі поетапних процесів завершення адміністративної та адміністративно-територіальної реформ, запровадження електронного урядування в діяльності органів державного управління, подальшого завершення конституційної реформи в частині децентралізації влади, яка передбачає передачу реальних повноважень органам місцевого самоврядування, реформування системи державного управління на основі комплексного врахування досвіду функціонування систем державного управління зарубіжних країн, застосування новітніх концепцій та напрямів управління з урахуванням цивілізаційних тенденцій розвитку суспільства. (О. А. Решота, 2020)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ: _____

1. Ковбасюк Ю.В. та ред колегія. Державне управління. Том 1. 2012.
2. Радиш Ярослав. Державне управління в Україні: стан, проблеми та тенденції розвитку. *Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування*. 2009. № 1.
3. Кабінет Міністрів України. Деякі питання реформування державного управління України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>.

4. Ковтун О.А. Розвиток державного управління інноваційною діяльністю середнього та малого сектору економіки на регіональному рівні. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2009. № 3.
5. Акімов О.О. Основні принципи державно-управлінської діяльності у системогенезній динаміці. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 12.
6. Решота О.А. Особливості розвитку публічного управління в Україні: сучасні тенденції та проблеми. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2020. № 3.

REFERENCES: _____

1. Yu. V. Kovbasiuk and editorial board. (2012). Derzhavne upravlinnia [Governance] Volume 1. ;
2. Yaroslav Radish. (2009). Derzhavne upravlinnia v Ukraini: stan, problemy ta tendentsii rozvytku [Public administration in Ukraine: state, problems and trends of development] Bukovynsky herald of public service and local self-government. No. 1;
3. Cabinet of Ministers of Ukraine. Some issues of reforming the state administration of Ukraine <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>;
4. O. A. Kovtun. (2009). Rozvytok derzhavnoho upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu serednoho ta maloho sektoru ekonomiky na rehionalnomu rivni [Development of state management of innovative activities of the medium and small sector of the economy at the regional level]. Electronic journal "Public Administration: Improvement and Development" No. 3;
5. O. O. Akimov. (2019). Osnovni pryntsypy derzhavno-upravlinskoi diialnosti u systemoheneznii dynamitsi [The main principles of state management activity in systemogenesis dynamics]. Electronic journal "Public Administration: Improvement and Development" No. 12;
6. O. A. Reshota. (2020). Osoblyvosti rozvytku publichnoho upravlinnia v ukraini: suchasni tendentsii ta problemy [Features of public administration development in Ukraine: current trends and problems]. Electronic journal "Public Administration: Improvement and Development" No. 3.